

1944, jún 10. Bratislava. — Telegram nemeckého vyslanca Ludina čís. 912 Zahraničnému úradu v Berlíne o výsledkoch rokovania nemeckého admirála Bürknera v Čatlošovej a Schlieperovej veci.

Citissime!
Tajná ríšska vec!

Teraz už uskutočnený termín návštevy admirála Bürknera pôvodne nebol určený z môjho podnetu. Keď som sa však dozvedel, že pán Bürkner po dohode s generálom Schlieperom prišiel do Viedne, dal som ho, pravda, poprosiť, aby prišiel aj do Bratislavy. Je dlhoročným znalcom tunajších pomerov a zdalo sa byť vhodné — bez ohľadu na želanie dr. Tisu — zavčas začleniť do sporu nestranného, kompetentného zástupcu wehrmachtu.

Pán Bürkner a ja sa úplne zhodujeme v hodnotení situácie. Rozhovor so štátnym prezidentom mal už z čisto formálnej stránky neoficiálny náter, keďže sme boli obaja v civile a do paláca sme vstúpili vedľajším vchodom, ktorý som použil pri svojej návšteve.

Za rozhovoru s dr. Tisom sa dospelo k jednotnému názoru, že netreba ďalej pátrať po príčinách terajších nezrovnalostí, keďže sa úplne nedajú vyjasniť. Pán Bürkner oznámil štátnemu prezidentovi, že súčasným rozporom v názoroch neboli zmenené doterajšie dobré vzťahy medzi generálom poľným maršalom a generálom Čatlošom. Tým odpadá predpoklad pre Čatlošovu demisiu.

Podľa dohody vyhlásil admirál Bürkner štátnemu prezidentovi, že sa už dlhšie plánuje nahradenie generála Schliepera v rámci pripravovanej výmeny dôstojníkov, keď štátnemu prezidentovi už bolo oznámené meno nástupcu, ktorý sa už dostavil do Bratislavy. Technické a osobné príčiny si však vtedy vyžiadali zmenu. Definitívne riešenie, žiaľ, dosiaľ nebolo možné. Pán Bürkner však navrhne na základe najnovšieho vývinu skoré nahradenie nemeckého generála. Ak by sa ihneď nenašiel vhodný nástupca, mohol by už zapracovaný šéf nemeckej leteckej misie dočasne vykonávať aj agendu nemeckého generála. Tak isto podľa dohody admirál oznámil, že odchod generála Schliepera musí nasledovať po formálnom preklenutí terajších disonancií s generálom Čatlošom, lebo doterajšia práca a nasadenie generála Schliepera v nemeckých očiach nedovoľuje, aby ostalo na ňom čo len zdanie predčasného odvolania. On, Bürkner, bude pôsobiť v tomto zmierlivom zmysle na generála Schliepera a prosí štátneho prezidenta, aby to isté urobil u Čatloša.

Sám som znova ešte raz upozornil štátneho prezidenta na veľké pochybnosti, ktoré máme vzhľadom na vývin v slovenskej armáde a na ktoré vždy znova poukazoval podľa svojej povinnosti aj generál Schlieper. Štátny prezident vyjadril želanie, aby jemu samému generál Schlieper ešte raz podal ústnu a písomnú zprávu o týchto škodlivých javoch. V tomto zmysle sa veci zariadia.

Súhrnom môžem konštatovať:

1. Návštevu admirála som živo privítal. Jeho prostredníctvom si mohlo Hlavné veliteľstvo wehrmachtu zadovážiť na mieste a po rozhovore so zúčastnenými kompetentné posúdenie situácie.

2. Sám som posúdil situáciu na rozdiel od admirála takto:

a) Čatloša nemožno v nijakom prípade pokladať za nepriateľa Nemecka, naopak, všeobecne sa dala u neho zistiť ochota pre spoluprácu. Že žiarlivo bdie nad kompetenciou svojho postavenia a slovenskou armádou, to mu ako dôstojníkovi nemožno zazlievať.

b) Čatloš nie je ideálna figúra; spomedzi jeho negatívnych vlastností sa najviac

vyníma silná vnútorná neistota a vrodená podozrievavosť. Tým vniká do jeho postoja a konania často čosi menivé a neprehľadné.

c) Podľa môjho svedomitého súdu sa Čatloš nazdáva, že sa mu v súčasnom konflikte ukrivdilo; nie je ani taký nerozumný, ani taký úskočný, aby uistenie voči generálovi poľnému maršalovi porušil alebo oslabil.

d) I keď zásadne nerozoberám Čatlošovu osobu, pokladám z príčiny uvedenej pod c) a vzhľadom na celkovú situáciu za politicky nesprávne robiť teraz nátlak na Čatlošov odchod. Politické následky by boli dlhodobé.

e) Keďže už nemožno očakávať medzi Čatlošom a nemeckým generálom ozaj rozumnú a kamarátsku spoluprácu, ktorá však je predpokladom účinnej porady, ukazuje sa, že skoré nahradenie nemeckého generála je nutné. Až keby nenastala plodná spolupráca s vhodným nástupcom, mohlo by to byť definitívnym dôkazom, že Čatloš je vojensky neschopný a politicky naladený proti.

f) Lutujem, že generál Schlieper zamýšľa práve v terajšej chvíli predložiť proti Čatlošovi svoje čiastočne iste oprávnené pochybnosti, založené nepochybne už na dlhšie známom materiáli.

3. Admirál Bürkner v podstate súhlasí s mojím hodnotením situácie najmä v tom, že Čatloša treba v súčasnom okamihu držať a následkom toho, keďže sa veci, žiaľ, tak vyostri, nemožno sa vyhnúť čo najskoršiemu nahradeniu generála Schliepera. Ďalej sme sa zhodli v tom, že voľba vhodného nástupcu si vyžaduje osobitnú starostlivosť a v nijakom prípade by nemala byť prenáhlená.

4. Návštevou admirála sa tu situácia potešiteľne rýchle vyjasnila, čo podľa môjho náhľadu plne zodpovedá politickým potrebám. Obzvláštny význam mala správa, že vzťah medzi generálom poľným maršalom a Čatlošom sa nemení. Tým padol predpoklad pre Čatlošovu demisiu.

Ludin

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 20/372495—372497. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložil JŠ.)

77

1944, jún 14. [Londýn.] — Stanovisko čs. vládnych kruhov k otázke jednoty a k osobe vedúceho činiteľa slovenského odbojového hnutia, zaslané rádiatelegraficky na Slovensko.¹

Koncentrace a jednota podzemného hnutí na Slovensku je bezpodmienečne nutná a najvyššou žiadoucou. Musí to však byť jednota vzniklá zevnitř, dobrovoľnou spolupracou všetkých činiteľov. Pracujte k tomu a prispievajte k tomu ze všetkých síl. Nařizovať niekomu odtud, aby se podřídil, nelze, nebylo by to nepochybně dostatečně účinné. Ale zdůrazňujte všude, že pan prezident žádá ode všech především jednotu, disciplínu a dobrovoľnou kázeň. Máme teď jediný úkol: porazit a vyhnat Němce a Maďary. A v tom jsme si všichni zajedno.

Otázky vnitřní úpravy nové republiky, o nichž panuje různost názorů, nemají a nesmějí v této vážné chvíli rozdělovat bojující domácí frontu. Také žádný nezadá

¹ Uvedený odkaz citujeme podľa záznamu vo zväzku odpisov depeší Londýn—Slovensko (príloha k čj. HV 6.500/taj. 1944). Slovenské znenie rádiogramu, vecne totožné, je datované 4. 7. 1944. (SÚA Praha, b S 40-3/1. Zprávy odoslané Vítovi a Leyovi. Zväzok fotokópií odpisov depeší Londýn—Slovensko.)